

Dünya Çavdar ve Yulaf Pazarı

Dünyada çavdar ve yulafın üretimi, buğday, pirinç, mısır ve arpa gibi diğer tahıl ürünlerine kıyasla son derece sınırlıdır. Yılda ortalama 14-15 milyon ton dolayında olan dünya çavdar üretiminin ve 22-23 milyon ton dolayında olan yulaf üretiminin çok büyük bir bölümünü AB ülkeleri ve Rusya sağlamaktadır. USDA verilerine göre; 2014/15 sezonunda 14,5 milyon ton seviyesinde kalan dünya çavdar üretimi, 2015/16 sezonunda da düşüşünü devam ettirecek ve 13,2 milyon tona gerileyecek. 2014/15 sezonunda 22,4 milyon ton seviyesinde kalan dünya yulaf üretiminin ise 2015/16 sezonunda da 22,8 milyon ton seviyelerinde kalacağı tahmin edilmektedir.

Dünyada çavdar ve yulafın üretimi, buğday, pirinç, mısır ve arpa gibi diğer tahıl ürünlerine kıyasla son derece sınırlıdır. Buğdaygiller familyasından olan çavdar, görünüm olarak arpaya çok benzer. Taneleri buğdaya göre daha ince uzun, kavuzları daha dar, kılıçlıkları da oldukça kısadır. Daha çok ekmeçlik un ve hayvan yemi olarak değerlendirilen çavdarın bileşiminde karbonhidrat, protein, potasyum ve B vitamini bulunur. Çavdar unundan yapılan ekmeç de buğday ekmeçi gibi hafif olur. Buğday ve çavdar ununda bulunan protein karışımları (glüten) hamurun kabararak esnek ve yumuşak olmasını sağlar. Bu yüzden, başka tahılların unundan ekmeç yapılırken hamura buğday ya da çavdar unu katılması tavsiye edilen bir yöntemdir.

Yulaf da buğdaygiller familyasında yer alan bir tahıl ürünüdür ancak görünümü buğday, arpa ve çavdardan son derece farklıdır. Salkım şeklindeki dağınık başaklarıyla diğer tahıl ürünlerinden rahatlıkla ayırt edilebilir olan yulaf, çavdara kıyasla daha yüksek bir üretim miktarına sahiptir. Daha çok hayvan yemi olarak değerlendirilen ve bol miktarda nişasta, protein, vitamin ve mineraller içeren yulaf, kabarma sorunu nedeniyle ekmeç yapımında tercih edilmez. Yulaf unundan daha çok lapa ya da gözleme gibi yiyecekler yapılır; taneleri ise özellikle kahvaltılık için hazırlanan, besleyici değeri yüksek tahıl karışımlarında ve bisküvi üretiminde kullanılır.

DÜNYA ÇAVDAR ÜRETİMİ VE TÜKETİMİ

Yılda 14-15 milyon ton dolayında olan dünya çavdar üretiminin çok büyük bir bölümünü AB ülkeleri (yüzde 57,8) ve Rusya (yüzde 24) sağlamaktadır. Amerikan Tarım Bakanlığı Dış Tarım Servisi (USDA FAS) verilerine göre; 2009/10 sezonunda 17,5 milyon ton olarak gerçekleşen dünya çavdar üretimi, 2010/11 sezonunda yaklaşık 6 milyon tonluk düşüşle 11,4 milyon tona gerilemiştir. 2011/12 sezonunda yeniden artışa geçen ve 12,2 milyon tona ulaşan üretim, 2012/13 sezonunda 13,7 milyon tona, 2013/14 sezonunda ise 15,8 milyon tona ulaşmıştır. 2014/15 sezonunda ise diğer tahıl ürünlerinin aksine çavdarın üretimi dünya genelinde düşmüştür. USDA verilerine göre 2014/15 sezonunda 14,5 milyon ton seviyesinde kalan dünya çavdar üretimi, 2015/16 sezonunda da düşüşünü devam ettirecek ve 13,2 milyon tona gerileyecek.

USDA'nın 2015/16 sezonuna dönük tahminlerinde, AB ülkelerinin 7,6 milyonluk üretimle, 13,2 milyon tonluk dünya çavdar üretiminde ilk sırada yer aldığı görülmektedir. AB ülkelerini 3,3 milyon tonla Rusya, 800 bin tonla Belarus, 375 bin tonla Ukrayna, 350 bin tonla Türkiye, 292 bin tonla ABD ve 230

bin tonla Kanada takip etmektedir. Bu tahminlere göre AB ülkelerinin çavdar üretimi, 2014/15 sezonuna kıyasla yaklaşık 1,2 milyon ton daha düşük olacak. Düşüşün beklendiği diğer iki ülke Belarus ve Ukrayna. Rusya, ABD ve Kanada'nın üretiminde ise bir miktar artış söz konusu.

Çavdarın çok önemli bir bölümü üretildiği bölgede tüketilmektedir. Bu yüzden çavdar tüketim miktarı ve sıralaması üretimle hemen hemen aynıdır. USDA verilerinde; 2009/10 sezonunda 17,1 milyon ton civarında gerçekleşen dünya çavdar tüketiminin, 2010/11 sezonunda yaklaşık 5 milyon ton düşüşle 12,5 milyon tona gerilediği görülmektedir. 2011/12 sezonunda da 12,7 milyon ton seviyelerinde seyreden tüketim, 2012/13 sezonunda 13,5 milyon tona, 2013/14 sezonunda ise 15,2 milyon tona ulaşmıştır. 2014/15 sezonunda, üretimdeki düşüşe paralel olarak 14,8 milyon tona gerileyen çavdar tüketiminin, 2015/16 sezonunda da 13,5 milyon tona gerileyeceği tahmin edilmektedir.

2015/16 sezonunda ülkeler bazında tüketim sıralamasının, üretimdeki sıralama ile hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. USDA verilerine göre 2014/15 sezonunda AB ülkelerinin gerçekleştirdiği çavdar tüketimi 8,9 milyon tondur. 2015/16 sezonunda ise bu oran 7,8 milyon ton seviyesine gerileyecek. Ancak her iki durumda da AB ülkeleri tüketim sıralamasında ilk sırada yer almaya devam edecek. Tek ülke bazında en büyük tüketim, üretimde de olduğu gibi Rusya'ya aittir. 2015/16 sezonunda 3,2 milyon tonluk çavdar tüketimi gerçekleştireceği tahmin edilen Rusya'ya, 800 bin tonla Belarus, 467 bin tonla ABD, 400 bin tonla Ukrayna takip etmektedir. Üretim ile tüketim arasındaki en önemli farklılık ise ABD'nin çavdar tüketiminin, birçok tahıl ürününün aksine, üretiminden 175 bin ton daha fazla olmasıdır.

DÜNYA ÇAVDAR TİCARETİ

Üretim ve tüketim verilerinden de anlaşıldığı gibi çavdarın büyük bir bölümü üretildiği ülkede tüketilmekte; çok küçük bir miktarı ise komşu ülkelere ihraç edilmektedir. Bu yüzden dünya ticaretine konu olan çavdar miktarı, 2014/15 sezonunda sadece 407 bin ton civarında kalmıştır. 2015/16 sezonunda ise bu miktarın 380 bin tona gerileyeceği tahmin edilmektedir.

2014/15 sezonunda dünya ticaretine konu olan çavdar miktarının yarısına yakını (175 bin ton) AB ülkeleri ihraç etmiştir. 2015/16 sezonunda da AB'nin ihraç miktarının 150 bin tona gerileyeceği tahmin edilmektedir. Her iki durumda da AB, üretim ve tüketimde olduğu gibi ihracatta da ilk sırada yer almaya devam edecek.

2011/12 sezonunda dünya çavdar ihracatında ilk sırada yer alan Rusya, 2014/15 sezonunda 110 bin tonluk ihracatla ikinci sırada yer almıştır. Rusya'nın 2015/16 sezonunda da 100 bin tonla ikinci sırada kalmaya devam edeceği tahmin edilmektedir. 2014/15 sezonunda 89 bin tonluk ihracat gerçekleştiren ve bu miktarla dünya çavdar ihracatındaki ikinciliğini Rusya'ya kaptıran Kanada'nın, 2015/16 sezonunda da 100 bin tonluk ihracatla ikinciliği Rusya ile paylaşacağı tahmin ediliyor.

Üretim ve tüketim arasındaki farktan da anlaşılacağı üzere dünya çavdar ithalatında en büyük pay ABD'ye aittir. ABD'nin 2014/15 sezonunda gerçekleştirdiği çavdar ithalatı 262 bin tondur. Bunun 2015/16 sezonunda da 200 bin ton civarında olacağı tahmin edilmektedir. 2015/16 sezonunda dünya çavdar ithalatında ABD'yi 50 bin tonla AB ülkelerinin, 25'er bin tonla Japonya ve İsrail'in takip edeceği tahmin edilmektedir.

DÜNYA YULAF ÜRETİMİ VE TÜKETİMİ

Yılda ortalama 22-23 milyon ton dolayında olan dünya yulaf üretiminin önemli bir bölümünü AB, Rusya ve Kanada sağlamaktadır. USDA verilerine göre; 2009/10 sezonunda 23,5 milyon ton olarak gerçekleşen dünya yulaf üretimi, 2010/11 sezonunda yaklaşık 4 milyon tonluk düşüşle 19,6 milyon tona gerilemiştir. 2011/12 sezonunda 22,3 milyon tona ulaşan üretim, 2012/13 sezonunda 21,1 milyon tona gerilemiş, 2013/14 sezonunda ise yeniden artışa geçerek 23,5 milyon tona ulaşmıştır. 2014/15 sezonunda yeniden gerileyen ve 22,4 milyon ton seviyesinde kalan dünya yulaf üretiminin, 2015/16 sezonunda da hemen hemen bu seviyelerde (22,8 milyon ton) kalacağı tahmin edilmektedir.

2015/16 sezonu tahminlerinde ülke sıralamasına baktığımızda; AB ülkelerinin 7,7 milyon tonla, çavdar üretiminde olduğu gibi, ilk sırada yer aldığını görüyoruz. AB ülkeleri 2014/15 sezonunda da 7,8 milyon tonla ilk sıradaydı. AB ülkelerini 5 milyon tonla Rusya, 3,3 milyon tonla Kanada, 1,3'er milyon tonla Avustralya ve ABD, 760 bin tonla Şili, 600 bin tonla Çin ve 485 bin tonla Arjantin takip etmektedir. Rusya ve Ukrayna, 2014/15 sezonuna kıyasla üretimdeki düşüş beklentisinin en yüksek olduğu iki ülke konumunda. 2014/15 sezonunda 5,2 milyon ton yulaf üreten Rusya'nın, 2015/16 sezonunda 5 milyon tonda kalacağı; 2014/15 sezonunda 610 bin ton üretim gerçekleştiren Ukrayna'nın ise 2015/16 sezonunda 235 bin ton civarında kayıp yaşayacağı tahmin edilmektedir. En yüksek üretim beklentisi Kanada'ya aittir. 2014/15 sezonunda 2,9 milyon tonluk üretim gerçekleştiren Kanada'nın 2015/16 sezonunda üretimini 3,3 milyon tona çıkaracağı tahmin edilmektedir.

Çavdarda olduğu gibi yulafta da tüketim, üretimin gerçekleştirildiği bölgelerde yoğunlaşmakta ve üretimdekine benzer bir tablo sergilemektedir. Genel olarak dünya genelinde 21-24 milyon ton arasında bir yulaf kullanımının olduğu gözükmektedir. 2010/11 sezonunda 21 milyon ton civarında olan dünya yulaf tüketimi, 2011/12 sezonunda 22 milyon tona yükselmiş, 2012/13 sezonunda ise 21,9 milyon tona gerilemiştir. 2013/14 sezonunda yaklaşık 2 milyon tonluk artışla 23 milyon tona ulaşan dünya yulaf tüketimi, 2014/15 sezonunda ise 22,4 milyon ton seviyelerinde kalmıştır. Tahminler, 2015/16 sezonunda üretimin bir miktar artarak 22,8 milyon ton civarına ulaşacağı yönünde.

2014/15 sezonundaki 22,4 milyonluk toplam dünya tüketiminde en büyük pay, 7,6 milyon tonluk tüketim miktarıyla (üretimde de olduğu gibi) AB ülkelerine aittir. AB ülkelerinin 2015/16 sezonunda da bu üretim miktarını ve dünya üretim tablosundaki birinciliğini koruyacağı tahmin edilmektedir. 2015/16 sezonunda AB ülkelerini 5,1 milyon tonluk tüketimle Rusya, 2,8 milyon tonluk tüketimle ABD, 1,6 milyon tonluk tüketimle Kanada ve 900 bin tonluk tüketimle Avustralya'nın takip edeceği tahmin edilmektedir. Yulaf tüketiminde 2014/15 sezonuna kıyasla en büyük artışın 404 bin tonla ABD ve 200 bin tonla Şili'de; en yüksek düşüşün ise 225 bin tonla Ukrayna ve 100 bin tonla Rusya'da gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

DÜNYA YULAF TİCARETİ

Çavdarda olduğu gibi yulafta da dünya ticaretine konu olan miktar çok azdır. Her yıl ortalama 2-2,5 milyon ton yulaf, ihraç ve ithal edilmektedir. Dünya yulaf ticaretinde, en büyük ihracat payı Kanada'nındır. Kanada, dünya yulaf ihracatının yüzde 70'inden fazlasını gerçekleştiren ülke konumundadır. 2014/15 sezonunda 1,7 milyon ton yulaf ihracatı gerçekleştiren Kanada'nın, 2015/16 sezonunda da 1,6 milyon ton civarında bir ihracat gerçekleştireceği tahmin edilmektedir. 2015/16

sezonuna yönelik yulaf ihracatı tahminlerinde Kanada'yı 350 bin tonla Avustralya, 150 milyon tonla AB ülkeleri takip etmektedir.

Yulaf ihracatındaki tabloya benzer bir tablo da dünya yulaf ithalatında karşımıza çıkmaktadır. Yulaf ithalatına bakıldığında, dünya ithalatının neredeyse tamamının ABD tarafından yapıldığı görülmektedir. 2014/15 sezonunda 1,7 milyon ton yulaf ithalatı gerçekleştiren ABD'nin, 2015/16 sezonunda da 1,6 milyon ton ithalat gerçekleştireceği tahmin edilmektedir. Dünya yulaf ithalatında ABD'yi 250 bin tonluk ithalatla Çin, 100 bin tonla Meksika ve 80 bin tonla Japonya takip etmektedir.

TÜRKİYE'DE ÇAVDAR VE YULAF ÜRETİMİ

Türkiye'de çavdar ve yulaf ekim alanları; buğday, arpa, mısır ve pirincin gerisinden gelmektedir.

Türkiye'de 1960 yılında 670 bin hektar olan çavdar ekim alanı, 1987'de 242 bin hektara kadar düşmüştür. Bu alandan elde edilen ürün 1987 verilerine göre 380 bin ton dolayındadır. Ekim alanlarındaki daralma günümüze kadar devam etmiş ve 2011 yılında 128 bin hektara kadar düşmüştür. 2012 yılında bir miktar artış göstererek 143 bin hektara ulaşan ekim alanı, 2013'te 138 bin hektarda kalmış, 2014 yılında ise 115 bin hektara gerilemiştir.

Ekim alanlarındaki daralmaya rağmen verimlilikte yaşanan artış, üretimin artışında etkili olmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre; 2001 yılında 220 bin ton olan Türkiye çavdar üretimi, 2004 yılında 270 bin tona, 2009 yılında 343 bin tona, 2013 yılında ise 365 bin tona ulaşmıştır. Ancak 2014 yılında önemli bir gerileme yaşanmış ve Türkiye'nin çavdar üretimi 300 bin ton seviyesinde kalmıştır. Verimlilik ise son 10 yılda yüzde 38 civarında artış göstermiş, 2004 yılında dekara 189 kg olan verimlilik 2014 yılına 261 kg'a ulaşmıştır.

Türkiye'de çavdara kıyasla yulaf ekim alanları çok daha düşüktür. 1938-1960 arasında yulaf ekim alanlarında istikrarlı bir artış söz konusu iken sonraki yıllarda ekim alanları daralmaya başlamıştır. 1938'de 248 bin hektar olan yulaf ekim alanları, 1960'ta 430 bin hektara kadar ulaşmıştır. Ancak 1960'tan itibaren daralma başlamış ve ekim alanları 1975'te 260 bin hektara, 2000 yılında 153 bin hektara, 2012 yılında ise 89 bin hektar gibi çok küçük bir alana gerilemiştir. 2013 yılında 92 bin hektar olan Türkiye'nin yulaf ekim alanı, 2014'te bir miktar artarak 94 bin hektara ulaşmıştır. Ekim alanına paralel olarak üretim, alanın arttığı yıllarda artmış, sonraki yıllarda ise sürekli bir düşüş seyri izlemiştir. 1964 yılında 550 bin tona kadar ulaşan yulaf üretimi, 1980'de 355 bin tona, 1990'da 270 bin tona düşmüştür. 1990'lı yıllardan bu yana da üretimde bir istikrar yakalanamamış ve 2000 yılında 314 bin ton olarak gerçekleşen üretim, 2007'de 189 bin tona kadar gerilemiş, sonraki yıllarda yeniden artışa geçmiş ve 2012 yılında 210 bin tona ulaşmıştır.

2013 yılında da devam eden artış nedeniyle üretim 235 bin tona ulaşmış, ancak 2014 yılında yeniden gerileme yaşanmış ve Türkiye'nin yulaf üretimi 210 bin tonda kalmıştır. Çavdarda olduğu gibi yulafta da son yıllarda ekim alanlarında yaşana daralmaya rağmen verimin artması, üretimdeki düşüşlerin bir miktar önüne geçmektedir.

TÜRKİYE ÇAVDAR VE YULAF TİCARETİ

Türkiye'nin çavdar ve yulaf ticareti son derece sınırlıdır. En yüksek çavdar ihracatını 2 bin 719 tonla 2012 yılında gerçekleştiren Türkiye, en yüksek çavdar ithalatını ise 67 bin 122 tonla 2005 yılında gerçekleştirmiştir. 2007 yılında 18 bin 11 ton, 2007 yılında ise 15 bin 562 ton çavdar ithal eden

Türkiye, son 10 yıl içerisinde bu dönemler hariç önemli bir çavdar ihracatına ve ithalatına başvurmamıştır.

Yulafta, Türkiye'nin ihracatı yok denecek düzeyde iken, ithalatı çavdara göre daha istikrarlıdır. En yüksek yulaf ihracatını 248 tonla 2008 yılında gerçekleştiren Türkiye, buna karşılık her yıl bin ile 11 bin ton arasında yulaf ithal etmektedir. Son 10 yıl içerisinde sadece 2013 ve 14 yıllarında, ithalat bin tonun altına (800 tona) gerilemiştir.

Bir önceki yazımız olan Mısır ve İran'da Tahıl ve Un Pazarı başlıklı makalemizde Mısır ve İran'da Tahıl ve Un Pazarı hakkında bilgiler verilmektedir.

Kaynak: Miller Magazine